



چالش‌های مدیریت «امنیت سیاسی» جمهوری اسلامی ایران در عصر جهانی شدن

عطاء مقدم فر^۱

چکیده:

جهانی‌شدن، به‌رغم ایجاد فرصت، تهدیدات جدیدی برای امنیت سیاسی ایران به همراه آورده است. این تهدیدات از یک سو ناشی از تحولات داخلی مانند بحران هویت، نارضایتی‌های اجتماعی و تهدیدات سایبری و از سوی دیگر ناشی از عوامل خارجی مانند رقابت‌های منطقه‌ای، نفوذ قدرت‌های بزرگ، و تحریم‌های اقتصادی است. جهانی‌شدن باعث افزایش پیچیدگی در مدیریت امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران شده و توان نظام را برای مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی تحت تأثیر قرار داده است. گسترش رسانه‌های جهانی و شبکه‌های اجتماعی، دسترسی به اطلاعات را افزایش داده و توان مدیریت بحران‌های امنیتی داخلی را برای نظام سیاسی ایران کاهش داده است. ایران در تلاش است تا سیاست‌های امنیتی خود را به گونه‌ای تنظیم کند که هم در برابر تهدیدات جهانی و هم در برابر تهدیدات داخلی مقاومت کند. پرسش اصلی این پژوهش این است که «چالش‌های اصلی مدیریت امنیت سیاسی در ایران چیست؟» و «جهانی‌شدن چه تأثیری بر این چالش‌ها داشته است؟» در این پژوهش، با مطالعه متون و اسناد موجود ۳۵ گزاره استخراج و جهت اعتبار و صحت‌سنجی در قالب پرسشنامه به یک جامعه آماری دانشگاهی که دانش‌آموختگان رشته‌های علوم سیاسی، حقوق، جامعه‌شناسی و فنی-مهندسی بودند ارائه شد و سپس پاسخ‌های ارائه شده با نرم افزار SPSS تفسیر گردید. از این‌رو روش تحقیق در این مقاله رویکرد کیفی و تحلیلی-توصیفی استفاده شده است.

واژگان اصلی: امنیت سیاسی، جمهوری اسلامی ایران، جهانی‌شدن، چالش‌ها.

^۱. دانشیار سیاستگذاری و عضو هیئت علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه

مفهوم جهانی‌شدن به عنوان یک پدیده جهانی در دهه‌های اخیر تغییرات عمیقی را در ساختارهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی کشورهای مختلف به وجود آورده است. این تحولات جهانی، که ناشی از پیشرفت‌های فناوری اطلاعات، گسترش تجارت آزاد، و تحول در سیاست‌های بین‌المللی است، بر نحوه تعامل دولت‌ها و ملل با یکدیگر و همچنین بر امنیت ملی و سیاسی کشورهای مختلف تاثیر مستقیم گذاشته است. با جهانی‌شدن مناسبات اقتصادی و تولیدی در عصر جهانی‌شدن و پیچیده‌تر شدن انقلاب تکنولوژیک و اطلاعاتی، از یک سو مفهوم قلمروزدایی مطرح شده است و از سوی دیگر ماهیت تهدیدهای امنیتی تغییر کرده است (موسوی و دیگران، ۱۳۹۲: ۱۵). جمهوری اسلامی ایران، به عنوان کشوری با هویت خاص سیاسی و فرهنگی، از این روند جهانی‌شدن مستثنی نبوده و با چالش‌هایی مواجه است که بخشی از آن به تأثیرات این فرآیند جهانی‌سازی و بخشی دیگر به تحولات داخلی خود بازمی‌گردد.

یکی از مهم‌ترین تحولات داخلی که بر امنیت سیاسی ایران تأثیرگذار بوده، تغییرات سیاسی و اجتماعی درون کشور است. از زمان انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، ایران با یک تحولی بنیادین در ساختار سیاسی و اجتماعی خود مواجه بوده است. نظام جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اصول خاص فقهی و سیاسی، امنیت خود را به شکلی متفاوت از دیگر کشورهای جهان تعریف کرده است. این سیستم سیاسی، که بر اساس ولایت فقیه و مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خود بنا شده، در طول چهار دهه گذشته با چالش‌های داخلی و خارجی متعدد روبه‌رو بوده است. در عرصه داخلی، ایران در سال‌های اخیر شاهد تحولات عمده‌ای در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده است. تحریم‌های بین‌المللی، بحران‌های اقتصادی، و همچنین چالش‌های اجتماعی نظیر نارضایتی‌های عمومی، فساد اقتصادی و تغییرات اجتماعی در میان جوانان و طبقات مختلف جامعه، بر ثبات داخلی کشور تاثیر گذاشته‌اند. جنبش‌های اجتماعی که هم‌اکنون در ایران شکل گرفته گرچه در نگاه نخست ریشه در تحولات ایران دارد اما نمی‌توان نقشه نیروها و عوامل خارجی را نادیده گرفت (قربانی، ۱۴۰۳: ۶).

در این شرایط، مسئله امنیت سیاسی و حفظ انسجام داخلی در برابر تهدیدات خارجی و داخلی به چالشی جدی تبدیل شده است. علاوه بر این، رشد تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات و دسترسی به اینترنت، فضای جدیدی را برای بروز اعتراضات و گفت‌وگوهای سیاسی فراهم کرده که بر مدیریت

امنیت سیاسی کشور تأثیرگذار است (بوزان، ۱۴۰۰: ۹۵).

در سطح خارجی، جهانی‌شدن و پیوستگی بیشتر کشورها به نظام‌های بین‌المللی اقتصادی و سیاسی، ایران را در شرایطی قرار داده است که باید همزمان به تعاملات جهانی و تهدیدات فراملی توجه کند. سیاست‌های آمریکا و کشورهای غربی، تحریم‌های اقتصادی، تهدیدات منطقه‌ای از سوی گروه‌های تروریستی و همچنین رقابت‌های قدرت‌های بزرگ در خاورمیانه، از جمله عواملی هستند که بر امنیت ملی و سیاسی ایران تأثیرگذار بوده‌اند. ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی حساس خود و نقش پررنگی که در تحولات منطقه‌ای دارد، از فرآیند جهانی‌شدن به نحوی متفاوت بهره برده و در عین حال با تهدیدات خاصی روبه‌رو است (بیگی و دیگران، ۱۳۹۹: ۵۴).

جهانی‌شدن همچنین با تغییرات اقتصادی و فرهنگی در پیوند است که بر امنیت داخلی ایران تأثیر می‌گذارد. فرآیندهایی مانند گسترش رسانه‌های اجتماعی، افزایش مهاجرت‌ها، و تغییرات در رفتارهای فرهنگی و اجتماعی، موجب چالش‌هایی در داخل کشور شده‌اند که سیاست‌گذاران ایران باید برای مقابله با آن‌ها استراتژی‌های جدیدی تدوین کنند. در این بین، ایران در تلاش است تا سیاست‌های امنیتی خود را به گونه‌ای تنظیم کند که هم در برابر تهدیدات جهانی و هم در برابر تهدیدات داخلی از جمله مخالفت‌های داخلی، بحران‌های اقتصادی و نارضایتی‌های اجتماعی مقاومت کند. (سردارنیا، ۱۳۸۵: ۵۵)

هدف این مقاله بررسی چالش‌های مدیریت امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران در عصر جهانی‌شدن است. پرسش‌های اصلی این مقاله عبارتند از:

- «چالش‌های اصلی مدیریت امنیت سیاسی در ایران چیست؟»
- «جهانی‌شدن چه تأثیری بر این چالش‌ها داشته است؟»

براساس این پرسش‌ها فرضیه پژوهش این است که: «جهانی‌شدن به افزایش پیچیدگی مدیریت امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران انجامیده و توان نظام برای مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی را تحت تأثیر قرار داده است». این امر موجب افزایش دسترسی به اطلاعات و گسترش شبکه‌های رسانه‌ای شده که نتیجه آن کاهش توان مدیریت بحران‌های امنیتی داخلی نظام سیاسی شده است.

پیرامون دلایل و ضرورت انجام این پژوهش می‌توان گفت جهانی‌شدن به عنوان یک پدیده همه‌گیر و پیچیده در دهه‌های اخیر، تأثیرات فراوانی بر امنیت سیاسی و اجتماعی کشورهای

مختلف گذاشته است. در این میان، جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک بازیگر برجسته در منطقه غرب آسیا، از این تحولات جهانی سازی مستثنی نبوده است. در برخوردی کلان‌نگر اصلی‌ترین ضرورت‌های بررسی چالش‌های امنیت سیاسی ایران در عصر جهانی شدن عبارتند از:

- **تحولات جهانی و تهدیدات جدید امنیتی:** جهانی شدن با خود تهدیدات جدیدی به همراه آورده که امنیت ملی و سیاسی کشورها را در معرض چالش‌های جدی قرار داده است. تهدیداتی مانند جنگ‌های سایبری، تروریسم فراملی، تغییرات در نظم اقتصادی جهانی و بحران‌های زیست‌محیطی (محمودی‌کیا، ۱۴۰۳: ۴۲).
- **نقش تغییرات داخلی در امنیت سیاسی:** امنیت سیاسی ایران نه تنها تحت تأثیر تحولات جهانی قرار دارد، بلکه تغییرات داخلی نیز تأثیر قابل توجهی بر مدیریت امنیت سیاسی کشور دارند. چالش‌هایی مانند بحران‌های اقتصادی، نارضایتی‌های اجتماعی و تحولات در ساختارهای سیاسی و اجتماعی، همگی موجب بروز تهدیداتی در درون کشور شده‌اند که می‌توانند بر ثبات سیاسی و امنیت داخلی تأثیر بگذارند (مصلح‌نژاد، ۱۴۰۲: ۲۱).
- **کمبود تحقیقات تخصصی و کاربردی در این حوزه:** با وجود اهمیت زیاد موضوع امنیت سیاسی ایران در دوران جهانی شدن، در سطح بین‌المللی و حتی ملی، مطالعات علمی و پژوهش‌های کاربردی در این زمینه محدود است.
- **نقش استراتژی‌های امنیتی ایران در واکنش به چالش‌های جهانی شدن:** مدیریت امنیت سیاسی در ایران نیازمند راهبردهای خاصی است که در عین توجه به تحولات جهانی، بتوانند مشکلات داخلی را نیز در نظر بگیرند. در این زمینه می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا استراتژی‌های امنیتی مؤثری تدوین کنند که همزمان با دفاع در برابر تهدیدات جهانی، به تقویت انسجام داخلی و توسعه امنیت سیاسی در سطح ملی بپردازند.
- **ضرورت برای تقویت سیاست‌های داخلی و خارجی:** چالش‌های امنیت سیاسی ایران در دوران جهانی شدن نه تنها به مسائل خارجی محدود نمی‌شود، بلکه به سیاست‌ها و رویکردهای داخلی کشور نیز مرتبط است. شناخت این چالش‌ها و درک عمیق‌تر از آن‌ها می‌تواند به طراحی سیاست‌هایی کمک کند که در مواجهه با بحران‌های داخلی و تهدیدات خارجی مؤثرتر باشند.
- **ضرورت تحقیقات بین‌رشته‌ای:** این پژوهش می‌تواند به پژوهش‌های میان‌رشته‌ای در این

حوزه کمک کند و به تحلیل چگونگی تأثیر جهانی شدن بر امنیت داخلی و خارجی ایران، با دیدگاهی جامع و چندبعدی بپردازد.

- **آینده پژوهی و سیاست‌گذاری مؤثر:** پژوهش در این زمینه می‌تواند به پیش‌بینی چالش‌های آینده ایران در راستای جهانی شدن کمک کند و در نتیجه، به سیاست‌گذاران ایرانی ابزارهایی برای مواجهه با مدیریت این چالش‌ها در آینده بدهد.

پیشینه پژوهش

در زمینه چالش‌های مدیریت امنیت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران، به‌ویژه در بستر تحولات ناشی از جهانی شدن، پژوهش‌های متعددی انجام شده است که هر یک از زاویه‌ای خاص به بررسی ابعاد مختلف این مسئله پرداخته‌اند. این مطالعات عمدتاً بر تأثیر عوامل داخلی و خارجی، ساختار نظام سیاسی، محیط امنیتی پیرامونی و تحولات نظام بین‌الملل بر امنیت سیاسی کشور تمرکز داشته‌اند.

ناصرپور و حسین‌آبادی با تمرکز بر مفهوم اقتدار ملی، تلاش کرده‌اند نشان دهند که نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران که بر مبانی و اصول تفکر اسلامی استوار است، نیازمند تعریفی بومی و متناسب از اقتدار ملی است. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که اقتدار ملی، به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی، نقشی تعیین‌کننده در تأمین و تقویت امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران ایفا می‌کند (ناصرپور و دیگران، ۱۳۹۸).

محمود سریع‌القلم در کتاب «جهانی شدن و سیاست داخلی ایران» به بررسی پیامدهای جهانی شدن بر سیاست داخلی کشور پرداخته و چالش‌هایی را که این روند برای امنیت سیاسی ایران ایجاد کرده است، مورد تحلیل قرار داده است. وی به‌ویژه بر ابعاد فرهنگی و اجتماعی جهانی شدن تأکید دارد و آن را عاملی تأثیرگذار بر تضعیف یا بازتعریف هویت ملی و سیاسی ایران می‌داند (سریع‌القلم، ۱۳۷۹).

سنجایی در پژوهش خود با بررسی آثار نظام جهانی در حال تکوین، به این نتیجه می‌رسد که علی‌رغم ادعاهای آمریکا درباره شکل‌دهی به نظم جهانی جدید، این نظام به‌ویژه در حوزه ترتیبات امنیتی منطقه خلیج فارس، تأثیر بنیادینی بر اهداف حیاتی و منافع اساسی جمهوری اسلامی ایران نداشته است. این دیدگاه، بر ظرفیت‌های درونی و استقلال راهبردی ایران در حوزه امنیت ملی

تأکید می‌کند (سنجابی، ۱۳۹۰).

صالحی‌امیری و عظیمی دولت‌آبادی به بررسی رابطه جهانی‌شدن و سیاست فرهنگی جمهوری اسلامی ایران پرداخته‌اند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که جهانی‌شدن نه تنها قلمرو و محتوای سیاست فرهنگی، بلکه نقش دولت به‌عنوان طراح و مجری این سیاست‌ها را نیز با چالش‌های جدی مواجه ساخته است؛ (صالحی‌امیری و دیگران، ۱۳۸۷).

زارعی و ماندگار با رویکردی گفتمانی، تأثیر اندیشه سیاسی اسلام و مفهوم امت‌محوری را بر سیاست‌ها و رویکردهای جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با نظم جهانی بررسی کرده‌اند. آنان بر این باورند که نگاه اسلام به مرزهای عقیدتی، رویکرد خاصی را به سیاست خارجی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران تحمیل کرده که در مواردی با نظم مستقر جهانی در تعارض قرار می‌گیرد (زارعی و دیگران، ۱۳۸۹).

در سطح منطقه‌ای، پیچان و بشارتی با تحلیل روابط ترکیه و اتحادیه اروپا، پیامدهای این روابط را بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که نزدیکی ترکیه به آمریکا و اسرائیل، در کنار ناکامی این کشور در عضویت کامل در اتحادیه اروپا، می‌تواند پیامدهای امنیتی نامطلوبی برای ایران به همراه داشته باشد (پیچان و دیگران، ۱۳۹۱).

در بعد فرامنطقه‌ای، شاه‌محمدی در مقاله‌ای به بررسی چالش‌های سیاسی و امنیتی ابتکار کمربند راه چین برای ایران پرداخته و این چالش‌ها را هم از منظر ضعف‌های داخلی و هم تهدیدهای خارجی مورد تحلیل قرار داده است (شاه‌محمدی، ۱۳۹۹).

مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه مطالعات متعددی به بررسی ابعاد مختلف امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران پرداخته‌اند، اما همچنان نیاز به پژوهش‌های جامع‌تری که به‌صورت هم‌زمان چالش‌های جهانی‌شدن، مدیریت امنیت سیاسی و الزامات بومی جمهوری اسلامی ایران را مورد توجه قرار دهند، احساس می‌شود.

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش، از رویکرد کیفی و تحلیلی-توصیفی استفاده خواهد شد تا چالش‌ها و مسائل امنیتی جمهوری اسلامی ایران در دوره جهانی‌شدن با رویکردهای مختلف بررسی و تحلیل شود.

به طور خاص، روش‌شناسی این پژوهش به شرح زیر خواهد بود:

- رویکرد تحقیق: این تحقیق از نوع کیفی است زیرا هدف آن تحلیل مفهومی، توصیفی و تحلیلی چالش‌ها و تهدیدات امنیت سیاسی ایران در دوران جهانی شدن است. جهانی شدن پدیده‌ای چندوجهی است که نیازمند بررسی در سطوح مختلف است، بنابراین استفاده از رویکردهای کمی که به اندازه‌گیری دقیق و کمی پرداخته و بیشتر در تحلیل‌های عددی مورد استفاده قرار می‌گیرند، نمی‌تواند ابعاد پیچیده این پدیده را به‌طور مؤثر پوشش دهد. به این ترتیب، از روش‌های تحلیل محتوا، مطالعات موردی، و تحلیل اسنادی برای جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل عمیق موضوع استفاده خواهد شد.
- روش‌های جمع‌آوری داده‌ها: کتابخانه‌ای، مطالعه و تحلیل اسناد و منابع ثانویه. در این تحقیق، داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز عمدتاً از منابع ثانویه و اسنادی جمع‌آوری می‌شوند.
- روش تحلیل داده‌ها: تحلیل محتوا یکی از تکنیک‌های اصلی این تحقیق خواهد بود. در این روش، محتوای متنی منابع مختلف از جمله مقالات علمی، گزارش‌ها و اسناد دولتی مورد تحلیل قرار می‌گیرد. هدف از این تحلیل، شناسایی الگوهای و مفاهیم مرتبط با چالش‌های امنیتی ایران و تأثیرات جهانی شدن بر امنیت سیاسی کشور است. پژوهش حاضر از نوع توصیفی پیمایشی بوده و در زمره پژوهشهای کاربردی قرار می‌گیرد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش ۵۰ نفر از دانش‌آموخته گان دانشگاهی در رشته علوم سیاسی، حقوق، جامعه‌شناسی و فنی‌مهندسی از دانشگاه‌های مختلف کشور است؛ که از طریق توزیع پرسشنامه در میان جامعه آماری داده‌های اولیه جمع‌آوری می‌گردید و در نرم افزار **SPSS** مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. همچنین برای بررسی دقیق‌تر چالش‌ها و تهدیدات امنیت سیاسی ایران در عصر جهانی شدن، از روش تحلیل موردی نیز استفاده خواهد شد. این روش به تحلیل رویدادهای خاص و چالش‌های امنیتی که در تاریخ معاصر ایران رخ داده‌اند (مثل بحران‌های هسته‌ای، تحریم‌های اقتصادی، تهدیدات منطقه‌ای و سایبری) می‌پردازد و آن‌ها را در زمینه جهانی شدن تحلیل می‌کند. مطالعه این رویدادها کمک می‌کند تا پاسخ‌های مختلف ایران به تهدیدات جهانی شدن درک شود و بتوان به شناسایی چالش‌های جدید و بهبود استراتژی‌های امنیتی پرداخت.

- گزاره‌های اصلی نظرسنجی که از طریق پرسشنامه در اختیار پاسخ‌دهندگان قرار گرفت با میزان موافقت یا مخالفت خود (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم) سنجیده شد از این قرار است:

- چالش‌های داخلی امنیت سیاسی

- اختلافات نسلی و تغییرات فرهنگی می‌تواند به تضعیف امنیت سیاسی ایران منجر شود.
- نارضایتی‌های اجتماعی و اقتصادی تأثیر مستقیمی بر ثبات سیاسی کشور دارند.
- فساد اداری و ناکارآمدی نهادهای دولتی از عوامل تهدیدکننده امنیت سیاسی محسوب می‌شوند.
- کاهش اعتماد عمومی به نهادهای حکومتی می‌تواند به بی‌ثباتی سیاسی منجر شود.
- تمرکز قدرت در نهادهای خاص، موجب کاهش مشارکت عمومی در فرآیندهای سیاسی می‌شود.

- چالش‌های خارجی امنیت سیاسی

- تحریم‌های اقتصادی بین‌المللی تأثیر منفی بر امنیت سیاسی ایران داشته‌اند.
- رقابت‌های ژئوپلیتیکی منطقه‌ای می‌تواند به افزایش تهدیدات خارجی علیه ایران منجر شود.
- حمایت برخی کشورها از گروه‌های مخالف، امنیت داخلی ایران را تحت تأثیر قرار داده است.
- حضور نیروهای نظامی خارجی در منطقه، تهدیدی برای امنیت ملی ایران محسوب می‌شود.
- توافقات بین‌المللی می‌تواند به تقویت یا تضعیف امنیت سیاسی ایران منجر شود.

- تهدیدات سایبری و فناوری

- ایران در برابر تهدیدات سایبری و حملات اطلاعاتی آسیب‌پذیر است.
- گسترش شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به افزایش نارضایتی‌ها و بحران‌های سیاسی دامن بزند.
- تقویت امنیت سایبری باید از اولویت‌های اصلی سیاست‌های امنیتی کشور باشد.
- استفاده نادرست از فناوری‌های نوین می‌تواند به نشت اطلاعات حساس دولتی منجر شود.
- توسعه فناوری‌های بومی می‌تواند به تقویت امنیت ملی ایران کمک کند.

- تأثیر جهانی‌شدن بر امنیت سیاسی

- جهانی‌شدن می‌تواند به تضعیف ارزش‌های فرهنگی و دینی در ایران منجر شود.
- تعاملات اقتصادی بین‌المللی ناشی از جهانی‌شدن، فرصت‌هایی برای تقویت امنیت سیاسی ایران فراهم کرده است.

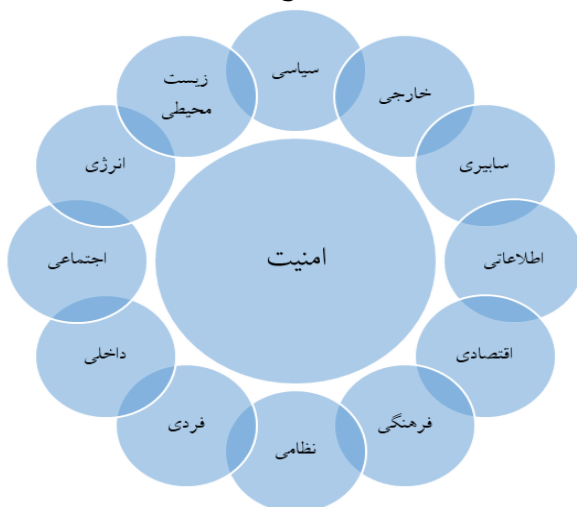
- رسانه‌های جهانی و شبکه‌های اجتماعی نقش مؤثری در شکل‌گیری چالش‌های امنیت سیاسی ایران داشته‌اند.
- جهانی‌شدن می‌تواند به افزایش وابستگی اقتصادی ایران به کشورهای دیگر منجر شود.
- پذیرش استانداردهای بین‌المللی می‌تواند به بهبود وضعیت حقوق بشر در ایران کمک کند.
- امنیت فرهنگی در عصر جهانی‌شدن
 - هژمونی فرهنگی غرب تهدیدی برای هویت فرهنگی ایران محسوب می‌شود.
 - جهانی‌شدن اطلاعات می‌تواند به تضعیف زبان و ادبیات فارسی منجر شود.
 - برنامه‌های فرهنگی داخلی باید برای مقابله با تأثیرات منفی جهانی‌شدن تقویت شوند.
 - تعاملات فرهنگی با سایر کشورها می‌تواند به غنای فرهنگی ایران کمک کند.
 - حفظ ارزش‌های سنتی در مواجهه با فرهنگ جهانی ضروری است.
- امنیت اقتصادی در عصر جهانی‌شدن
 - وابستگی به اقتصاد جهانی می‌تواند به آسیب‌پذیری اقتصادی ایران منجر شود.
 - تحریم‌های اقتصادی بین‌المللی تأثیر منفی بر توسعه اقتصادی ایران داشته‌اند.
 - پیوستن به سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی می‌تواند به بهبود وضعیت اقتصادی ایران کمک کند.
- توسعه صادرات غیرنفتی می‌تواند به کاهش تأثیرات منفی جهانی‌شدن بر اقتصاد ایران منجر شود.
- سیاست‌های اقتصادی داخلی باید برای مقابله با چالش‌های جهانی‌شدن بازنگری شوند.
- امنیت اجتماعی در عصر جهانی‌شدن
 - جهانی‌شدن می‌تواند به افزایش نابرابری‌های اجتماعی در ایران منجر شود.
 - تغییرات فرهنگی ناشی از جهانی‌شدن می‌تواند به تضعیف نهاد خانواده در ایران منجر شود.
 - برنامه‌های آموزشی باید برای آماده‌سازی جوانان در مواجهه با چالش‌های جهانی‌شدن به‌روز شوند.
 - مهاجرت نخبگان به خارج از کشور می‌تواند به تضعیف سرمایه انسانی ایران منجر شود.
 - تقویت جامعه مدنی می‌تواند به بهبود امنیت اجتماعی در عصر جهانی‌شدن کمک کند.

چارچوب نظری و مفاهیم

برای نگارش یک چارچوب نظری عمیق و جامع که به تحلیل چالش‌های مدیریت امنیت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران در عصر جهانی شدن بپردازد، تفکیک امنیت سیاسی از سایر وجوه امنیت امری پیچیده است (حسینی و دیگران، ۱۴۰۲: ۳۲). در ابتدا باید عناصر مختلف این سه مقوله یعنی امنیت، امنیت سیاسی، جهانی شدن و ابعاد آن را به‌طور جداگانه تحلیل کرده و سپس به تعاملات میان آن‌ها بپردازیم. این چارچوب باید رویکردهای نظری معتبر در هر یک از این حوزه‌ها را شامل شده و به‌طور تخصصی تحلیل‌هایی با عمق بیشتری ارائه دهد.

- امنیت: جزء اهداف، منافع و ارزش‌های اصولی و همیشگی یک جامعه است. امنیت به‌طور کلی به معنای وضعیت یا شرایطی است که در آن تهدیدات بالقوه یا بالفعل علیه فرد، گروه، دولت یا جامعه به حداقل رسیده است. این تهدیدات می‌توانند از منابع مختلف داخلی یا خارجی ناشی شوند و در زمینه‌های مختلفی از جمله نظامی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و سیاسی بروز پیدا کنند (روشندل، ۱۳۷۴: ۳۳).
- انواع امنیت: به جوانب مختلفی از امنیت اشاره دارند که هر یک در ایجاد و حفظ ثبات و آرامش در یک کشور، جامعه یا فرد نقش دارند.

شکل شماره ۱- انواع امنیت



در یک نگاه اجمالی تهدیدات جمهوری اسلامی ایران را نیز این گونه (منطقی‌فسایی و دیگران، ۱۴۰۰: ۳۲) می‌توان بیان کرد:

جدول شماره ۱

تهدیدات جمهوری اسلامی ایران			
نظامی اطلاعاتی	اقتصادی	فرهنگی_سیاسی	محیطی_منابع
۱- جاسوسی	۱- تحریم ها و	۱- تهاجم فرهنگی	۱- بحران آب
۲- نفوذ همه جانبه	انزوای اقتصادی	۲- نفوذ بیگانه	۲- آلودگی محیط زیست
۳- ترور و تروریسم	۲- فساد اقتصادی و	۳- تضعیف هویت ملی	۳- تخریب منابع طبیعی
۴- جنگ با خاستگاه درون مرزی و برون مرزی	اداری	۴- گروه های سیاسی معاند	۴- بحران کمبود منابع تجدید نا پذیر
۵- تهدیدات سایبری در حوزه نظامی و اطلاعاتی	۳- ناکارآمدی مدیریت اقتصادی و اداری	۵- بحران ناشی از فناوری های جدید	
	۴- بحران های ناظر بر اقتصاد کلان	۶- بحران های هویتی و قومی	
	۵- وابستگی اقتصادی	۷- بحران ناظر بر حاکمیت ملی	
		۸- آسیب های اجتماعی	

امنیت سیاسی و تعریف آن: در یک نگاه اجمالی امنیت سیاسی به معنای شرایطی است که در آن یک دولت، حکومت یا نظام سیاسی از هرگونه تهدیداتی که ممکن است تمامیت ارزی، هویت و ساختار سیاسی آن را مورد تهدید قرار دهد، محافظت می‌شود. این تهدیدات می‌توانند از داخل (تهدیدات داخلی مانند بحران‌های سیاسی، اعتراضات مردمی، و بی‌ثباتی‌های سیاسی) و از خارج (تهدیدات خارجی مانند مداخلات نظامی، تهدیدات دیپلماتیک یا تحریم‌های اقتصادی) ناشی شوند. امنیت سیاسی به‌طور مستقیم به حفظ ثبات حاکمیت و قانون‌مداری مرتبط است و در این راستا، تمامی نهادها و دستگاه‌های دولتی باید بتوانند از زیرساخت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی خود در برابر خطرات احتمالی محافظت کنند. درواقع، امنیت سیاسی تضمین‌کننده فضای مناسب برای توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در یک کشور است. در مقابل تهدید سیاسی

متوجه ثبات سازمانی یک دولت است. هدف از تهدید ممکن است تحت فشار قرار دادن حکومت بر سر سیاست خاص باشد. (بوزان، ۱۴۰۰: ۱۲۹)

ابعاد امنیت سیاسی: به مجموعه عواملی اشاره دارد که امنیت و ثبات یک کشور را در زمینه‌های مختلف سیاسی تأمین می‌کند. این ابعاد شامل تهدیدات داخلی و خارجی است که می‌توانند بر ساختار سیاسی، حاکمیت و نهادهای دولتی تأثیر بگذارند. برای تحلیل بهتر، می‌توان ابعاد امنیت سیاسی را در چهار سطح اصلی بررسی کرد:

- حاکمیت و تمامیت ارضی،
- نهادهای حکومتی و حکمرانی،
- مشروعیت سیاسی،
- و امنیت در سطح بین‌المللی.

ابعاد امنیت سیاسی به‌طور پیچیده و چندجانبه‌ای به مسائل داخلی و خارجی یک کشور مرتبط است. برای تضمین امنیت سیاسی، کشورها باید تهدیدات مختلف را در زمینه‌های مختلف شناسایی کرده و برای مقابله با آن‌ها اقدامات پیشگیرانه و پاسخگویی مؤثری انجام دهند.

چالش‌ها و تهدیدات امنیت سیاسی: به موانع و خطراتی اطلاق می‌شود که می‌توانند بر ثبات سیاسی، حاکمیت، و تمامیت ارضی یک کشور تأثیر منفی بگذارند. برخی از مهم‌ترین چالش‌ها و تهدیدات امنیت سیاسی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

- تهدیدات داخلی:

- کودتا و تغییرات غیرقانونی رژیم: یکی از بزرگترین تهدیدات داخلی امنیت سیاسی، خطر وقوع کودتا یا تغییرات غیرقانونی رژیم‌ها است. این نوع تهدیدات معمولاً از سوی نیروهای نظامی، گروه‌های مخالف یا بخش‌هایی از نهادهای دولتی صورت می‌گیرد که مشروعیت سیاسی را به چالش می‌کشند.
- نارضایتی‌های عمومی و بحران‌های اجتماعی: نارضایتی‌های عمومی، اعتراضات و اعتصابات ممکن است از مشکلات اقتصادی، اجتماعی یا سیاسی ناشی شود. زمانی که مردم احساس کنند که دولت به نیازها و خواسته‌های آن‌ها پاسخ نمی‌دهد، ممکن است به اعتراضات و شورش‌های اجتماعی روی آورند.
- گروه‌های شورشی و تروریسم داخلی: این گروه‌ها ممکن است به دلیل نارضایتی‌های

سیاسی، قومی یا مذهبی، اقدام به اقدامات خشونت‌آمیز کنند که امنیت کشور را تهدید می‌کنند. این گروه‌ها ممکن است با هدف تغییر حکومت، دستیابی به خودمختاری یا مقابله با سیاست‌های دولتی فعالیت کنند.

- فساد دولتی و عدم شفافیت: فساد دولتی یکی از تهدیدات جدی برای امنیت سیاسی است. هنگامی که نهادهای دولتی فاسد باشند و منابع ملی به‌طور ناعادلانه توزیع شوند، مشروعیت حکومت زیر سؤال می‌رود و اعتماد عمومی به حکومت از بین می‌رود.

- تهدیدات خارجی

- مداخلات نظامی و تهدیدات امنیتی خارجی: که می‌توانند شامل حملات نظامی، جنگ‌های نیابتی یا تهدیدات نظامی دیگر کشورها باشند. جنگ‌های نظامی یا تهدیدات از سوی همسایگان و کشورهای خارجی ممکن است تمامیت ارضی کشور را تهدید کنند و موجب تغییرات سیاسی و اجتماعی عظیمی شوند.

- تحریم‌های اقتصادی و جنگ‌های تجاری: که می‌توانند به‌طور مستقیم بر اقتصاد کشور تأثیر بگذارند، باعث کاهش منابع مالی و فنی شوند و موجب نارضایتی عمومی و بحران‌های سیاسی شوند. در برخی موارد، تحریم‌ها ممکن است به‌عنوان ابزاری برای فشار بر سیاست‌های داخلی یا خارجی یک کشور استفاده شوند.

- تهدیدات اطلاعاتی و جنگ نرم: کشورهای خارجی یا گروه‌های مخالف می‌توانند از ابزارهای دیجیتال، رسانه‌های اجتماعی و اطلاعات غلط برای ایجاد هرج و مرج، گسترش نارضایتی اجتماعی و تهدید مشروعیت سیاسی استفاده کنند. جنگ روانی و عملیات روانی می‌تواند موجب کاهش اعتماد عمومی به دولت و نهادهای حکومتی شده و تهدیداتی علیه ثبات سیاسی کشور ایجاد کند (سردارنیا، ۱۳۸۵).

- رقابت‌های ژئوپلیتیکی و تحولات بین‌المللی: این رقابت‌ها برای دستیابی به منابع طبیعی، تسلط بر بازارها و نفوذ سیاسی می‌تواند به بحران‌های سیاسی، تجاری و نظامی در سطح بین‌المللی منجر شود. کشورهایی که در موقعیت‌های ژئوپلیتیکی حساس قرار دارند، ممکن است با تهدیداتی از سوی قدرت‌های بزرگ یا بازیگران منطقه‌ای مواجه شوند که امنیت سیاسی آن‌ها را به چالش می‌کشد.

- تهدیدات ناشی از جهانی‌شدن: تغییرات جهانی و تهدیدات اقتصادی و فرهنگی

جهانی‌شدن می‌تواند تهدیداتی برای امنیت سیاسی ایجاد کند. رقابت‌های اقتصادی جهانی و تسلط بازارهای جهانی بر اقتصاد داخلی کشورها می‌تواند موجب افزایش وابستگی‌های اقتصادی و کاهش استقلال سیاسی شود. همچنین جهانی‌شدن ممکن است فرهنگ‌ها و هویت‌های محلی را تحت تأثیر قرار دهد و تهدیداتی برای حفظ هویت ملی و امنیت فرهنگی ایجاد کند. این تهدیدات می‌تواند موجب تضعیف انسجام اجتماعی و سیاسی شود (وحیدی، ۱۳۸۹).

شکل شماره ۲



جهانی‌شدن یکی از مفاهیم مهم در علوم اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است که به روند فزاینده ادغام و هم‌پیوندی جوامع و کشورها در سطح جهانی اشاره دارد. این پدیده با تعاملات اقتصادی، فرهنگی، فناوری و سیاسی بین‌المللی شناسایی می‌شود. جهانی‌شدن به معنای فرآیندی است که طی آن مرزهای جغرافیایی و فرهنگی کم‌رنگ‌تر شده و نظام‌های جهانی از نظر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به یکدیگر وابسته‌تر می‌شوند این فرایند شامل حرکت کالاها، سرمایه، افراد، ایده‌ها، فرهنگ‌ها و اطلاعات در سطح بین‌المللی است. . جهانی‌شدن اصطلاحی فشرده است که ازدیاد و تشدید تقریباً تمام اشکال ارتباط‌ها و پیوندهای انسانی را توصیف می‌کند. (کالینز، ۱۴۰۰: ۲۱۷) برای توضیح جامع‌تر جهانی‌شدن، می‌توان آن را از جنبه‌های مختلف بررسی کرد:

^۱ Globalization

ابعاد جهانی شدن را می‌توان در چهار حوزه کلیدی تقسیم‌بندی کرد. این ابعاد به ما کمک می‌کنند تا فرآیند جهانی شدن را از زوایای مختلف بررسی کنیم:

- بعد اقتصادی: که دارای ویژگی‌های: تجارت جهانی (کاهش موانع تعرفه‌ای و گسترش تجارت بین‌المللی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی) افزایش سرمایه‌گذاری کشورها در اقتصادهای دیگر، جهانی شدن تولید (شرکت‌ها زنجیره‌های تأمین خود را به سطح بین‌المللی گسترش داده‌اند) مالی‌سازی اقتصاد (رشد بازارهای مالی جهانی و وابستگی کشورها به آن) می‌باشد.

- بعد سیاسی: ویژگی‌های آن اعم از ظهور نهادهای بین‌المللی (سازمان ملل، اتحادیه اروپا، و سازمان تجارت جهانی)، کاهش قدرت حاکمیت ملی (قوانین و توافقات جهانی اغلب محدودکننده اختیارات دولت‌ها هستند) و دیپلماسی چندجانبه (همکاری‌های چندجانبه برای حل مسائل مشترک مانند تغییرات اقلیمی یا تروریسم) می‌باشد.

- بعد فرهنگی: ویژگی‌های آن: گسترش رسانه‌ها (رسانه‌های جهانی مانند هالیوود، نتفلیکس و شبکه‌های اجتماعی)، مصرف‌گرایی فرهنگی (رواج برندها و محصولات جهانی مانند مک‌دونالد یا اپل)، ترکیب فرهنگ (شکل‌گیری هویت‌های ترکیبی در جوامع مختلف) می‌باشد (طاهری، ۱۳۸۱: ۱۸).

- بعد فناوری و اطلاعات: ویژگی‌های آن اعم از انقلاب دیجیتال، اینترنت، شبکه‌های اجتماعی، و ابزارهای ارتباطی مدرن. دسترسی جهانی به اطلاعات، رشد ارتباطات فرامرزی و تقویت آگاهی جهانی. فناوری‌های پیشرفته (هوش مصنوعی، داده‌های بزرگ و اینترنت اشیا) (وحیدی، ۱۳۸۹: ۴۸).

- بعد امنیتی (وابسته به سایر ابعاد): این بعد به تهدیدات و فرصت‌های امنیتی ناشی از جهانی شدن اشاره دارد. امنیت ملی دیگر صرفاً در مرزهای جغرافیایی تعریف نمی‌شود. ویژگی‌های که دارای ویژگی‌های بدین شرح می‌باشد: تهدیدات مشترک (مانند تروریسم جهانی، جرایم سایبری و مهاجرت‌های غیرقانونی) و وابستگی امنیتی (همکاری کشورها برای مدیریت تهدیدات مشترک) (رحیمی، ۱۴۰۳: ۴۶).

شکل شماره ۳



چالش‌های امنیت سیاسی در دوران جهانی‌شدن: جهانی‌شدن به فرآیند همبستگی و گسترش ارتباطات، تعاملات اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در سطح جهانی اشاره دارد که موجب کاهش مرزهای جغرافیایی و افزایش تعاملات میان کشورهای مختلف می‌شود. این فرآیند به ویژه از دهه‌های اخیر با پیشرفت فناوری‌های ارتباطی و حمل‌ونقل سرعت بیشتری گرفته است. در این شرایط، امنیت سیاسی که به معنای حفظ ثبات و مشروعیت دولت‌ها و نهادهای حکومتی در برابر تهدیدات داخلی و خارجی است، در معرض چالش‌های جدیدی قرار می‌گیرد. برخی از این چالش‌ها عبارتند از:

۱. تهدیدات ناشی از تغییرات در روابط بین‌الملل: در جهانی‌شدن، روابط بین‌الملل به شدت پیچیده و متغیر شده‌اند. کشورهای مختلف، حتی کشورهای بزرگ، از گذشته بیشتر به هم وابسته‌اند و این وابستگی به ویژه در زمینه‌های اقتصادی و سیاسی تهدیداتی را به وجود آورده است. شکل‌های آن عبارت است از:

- فشارهای اقتصادی و تحریم‌ها
- چالش‌های دیپلماتیک و فشارهای خارجی

۲. گسترش رسانه‌های جهانی و تأثیر آن بر امنیت سیاسی: با گسترش رسانه‌های جهانی (رسانه‌های اجتماعی، شبکه‌های خبری بین‌المللی)، دولت‌ها دیگر نمی‌توانند به راحتی اطلاعات را کنترل کنند یا بر افکار عمومی داخلی و جهانی تأثیرگذار باشند. رسانه‌های جهانی می‌توانند به سرعت خبرهای منفی، ناآرامی‌ها و بحران‌ها را منتشر کنند و تأثیر آن

بر امنیت سیاسی یک کشور قابل توجه است. شکل‌های آن عبارت است از:

- پخش اخبار منفی و بحران‌های داخلی
- تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر اعتراضات

۳. مداخلات خارجی و تهدیدات نظامی: جهانی‌شدن همچنین به معنی رشد مداخلات خارجی در کشورهای مختلف است. این مداخلات می‌تواند به اشکال مختلفی اتفاق بیفتد، از جمله مداخلات نظامی یا حمایت از گروه‌های مسلح داخلی. برای مثال تهدیدات امنیتی ناشی از جنگ‌های نیابتی در منطقه‌هایی مانند خاورمیانه، جایی که قدرت‌های بزرگ از طریق حمایت از گروه‌های مختلف در کشورهای دیگر جنگ‌ها و بحران‌هایی را دامن می‌زنند، به شدت بر امنیت سیاسی کشورها تأثیر می‌گذارد. شکل‌های آن عبارت است از:

- حضور نیروهای خارجی
- جنگ‌های سایبری

۴. تهدیدات فرهنگی و هویت‌زدایی: یکی از چالش‌های امنیت سیاسی در دنیای جهانی‌شده، تهدید به هویت ملی است. با گسترش فرهنگ‌ها و ارزش‌های غربی، برخی کشورها احساس می‌کنند که فرهنگ و هویت ملی آنها تحت فشار قرار دارد. شکل‌های آن عبارت است از:

- تهدید به هویت ملی
- فرهنگ مصرف‌گرایی

۵. پیشرفت‌های فناوری و چالش‌های امنیتی جدید: فناوری‌های نوین و پیشرفت‌های سریع در عرصه دیجیتال، تهدیدات جدیدی را برای امنیت سیاسی ایجاد کرده است. شکل‌های آن عبارت است از:

- جنگ‌های اطلاعاتی و سایبری
- دستکاری افکار عمومی

۶. افزایش تهدیدات تروریستی و گروه‌های مسلح: در دوران جهانی‌شدن، گروه‌های تروریستی به‌طور گسترده‌ای از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی برای جذب نیرو و انتشار پیام‌های خود استفاده می‌کنند. این گروه‌ها ممکن است به تهدیدات امنیتی برای دولت‌ها

تبدیل شوند، به‌ویژه در مناطقی که ناآرامی‌ها یا تضادهای داخلی وجود دارد.

جمع‌بندی یافته‌ها

چالش‌های مدیریت امنیت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران در عصر جهانی‌شدن یک موضوع پیچیده و چندبعدی است که نیازمند تحلیل عمیق در سطوح مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است. جهانی‌شدن به‌عنوان یک فرآیند گسترده، تعاملات بین‌المللی، تحولات فناوری و دگرگونی‌های فرهنگی و اقتصادی را تسهیل می‌کند، اما در عین حال تهدیدات و چالش‌های جدیدی را برای کشورهای مختلف، به‌ویژه جمهوری اسلامی ایران، به‌وجود می‌آورد. این چالش‌ها ناشی از تعاملات پیچیده و تناقضات میان سیاست‌های داخلی، فشارهای خارجی و روند جهانی‌شدن است.

جهت درک بهتر چالش‌های مدیریت امنیت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران در عصر جهانی‌شدن، پس از مطالعه متون و اسنادی، که در این زمینه به نگارش در آمده بود؛ گزاره‌های را استخراج و در قالب پرسشنامه‌ای که در برگیرنده ۳۵ گزاره است را تهیه و با هدف صحت‌سنجی اعتبار در اختیار ۵۰ نفر قرار دادند. فراوانی پاسخ‌ها عبارتند از:

جدول شماره ۲: فراوانی پاسخ‌ها

		Frequency (فراوانی)	Percent (درصد)	Valid Percent (درصد معتبر)	Cumulative Percent
Valid	کاملاً موافقم	12	23.1	24.0	24.0
	موافقم	21	40.4	42.0	66.0
	نظری ندارم	6	11.5	12.0	78.0
	مخالقم	9	17.3	18.0	96.0
	کاملاً مخالفم	2	3.8	4.0	100.0
	Total	50	96.2	100.0	
Missing	System	2	3.8		
Total		52	100.0		

تفسیر جدول فراوانی پاسخ‌ها: جدول فراوانی پاسخ‌ها به سوال نظرسنجی نشان می‌دهد که میان پاسخ‌دهندگان، اکثریت تمایل به توافق با موضوع مطرح‌شده دارند. توزیع پاسخ‌ها را می‌توان به این صورت تفسیر کرد:

۱. تمایل غالب به موافقت:

○ **42.0%** از پاسخ‌دهندگان گزینه "موافقم" را انتخاب کرده‌اند که بیشترین

سهم را به خود اختصاص داده است.

○ اگر "کاملاً موافقم" (۲۴,۰٪) را به آن اضافه کنیم، در مجموع ۶۶,۰٪ از افراد با موضوع موافق بوده‌اند. این نشان‌دهنده‌ی حمایت قوی از موضوع است.

۲. نظرات خشتی:

○ ۱۲,۰٪ از پاسخ‌دهندگان گزینه "نظری ندارم" را انتخاب کرده‌اند، که نشان‌دهنده‌ی عدم موضع‌گیری مشخص یا عدم تأثیرگذاری موضوع بر برخی از پاسخ‌دهندگان است.

۳. مخالفت محدود:

○ تنها ۱۸,۰٪ از افراد گزینه "مخالفم" را انتخاب کرده‌اند، در حالی که ۴,۰٪ کاملاً مخالف بوده‌اند. در مجموع، میزان مخالفت به ۲۲,۰٪ می‌رسد که به طور قابل‌توجهی کمتر از میزان موافقت است.

۴. داده‌های گمشده:

○ ۳,۸٪ از کل نمونه هیچ پاسخی ارائه نداده‌اند. با در نظر گرفتن داده‌های گمشده، تعداد کل پاسخ‌ها ۵۲ است، اما تنها ۵۰ پاسخ معتبر برای تحلیل وجود دارد.

از این داده‌ها می‌توان نتیجه گرفت که گزاره‌های مطرح شده از حمایت گسترده‌ای برخوردار است، با این حال درصد کمی از افراد هنوز با آن مخالفت دارند یا نظر خاصی ارائه نکرده‌اند. این توزیع نشان‌دهنده‌ی تمایل مثبت عمومی به موضوع است، اما ممکن است نیاز به بررسی دقیق‌تر عوامل موثر بر مخالفت‌ها و نظرات خشتی وجود داشته باشد. در ادامه پس از صحت‌سنجی گزاره‌های استخراج شده از متون و اسناد به توضیح چالش‌های مدیریت امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران در عصر جهانی‌شدن می‌پردازیم که عبارتند از:

۱- بحران هویت و نارضایتی‌های اجتماعی:

یکی از چالش‌های اساسی ایران در عصر جهانی‌شدن بحران هویت است که از تعامل بین ارزش‌های اسلامی-انقلابی و گرایش‌های مدرن و جهانی و آسیب‌های ناشی از انزوای فرهنگی و اجتماعی ناشی می‌شود. جوانان، به‌ویژه در کلان‌شهرها، تحت تأثیر فرهنگ جهانی و رسانه‌های دیجیتال، خواهان تغییرات اجتماعی و سیاسی هستند. این اختلافات می‌تواند منجر به نارضایتی‌های اجتماعی و سیاسی گردد، که امنیت سیاسی را تهدید می‌کند.

• تناقض بین اصول اسلامی و هویت جهانی: علی‌رغم پیوندهای عمیق جمهوری اسلامی ایران با اصول اسلامی و انقلابی، فشارهای جهانی و تحولات فرهنگی و اجتماعی، به‌ویژه از طریق فضای مجازی و رسانه‌های جهانی، موجب بروز شکاف‌هایی در میان نسل‌های مختلف شده است. نسل جوان، به‌ویژه در کلان‌شهرها، تحت تأثیر فرهنگ جهانی و آموزه‌های غربی قرار دارند و خواهان تغییرات اجتماعی و فرهنگی هستند که با اصول اسلامی و دینی که جمهوری اسلامی ایران بر آن استوار است، در تضاد قرار دارد. این تضاد، چالش‌های امنیتی و سیاسی قابل توجهی را برای نظام جمهوری اسلامی به همراه دارد. فشارهای داخلی برای تغییرات اجتماعی و سیاسی می‌تواند به‌ویژه در مواقعی که نارضایتی‌های اجتماعی در سطح گسترده‌ای افزایش یابد، به تهدیداتی برای امنیت داخلی و مشروعیت حاکمیت تبدیل شود.

• آسیب‌های ناشی از انزوای فرهنگی و اجتماعی: از سوی دیگر، سیاست‌های انزواگرایانه و محدودیت‌های رسانه‌ای در ایران به‌ویژه در مواجهه با فضای مجازی و رسانه‌های اجتماعی، موجب رشد شکاف‌های اجتماعی و افزایش احساس انزوا در میان اقشار مختلف شده است. این انزوا می‌تواند باعث سرکوب احساسات و تمایلات مختلف فرهنگی و اجتماعی شود و به نارضایتی‌های سیاسی منجر گردد.

۲- تهدیدات سایبری و امنیت اطلاعات:

با گسترش فناوری‌های دیجیتال و فضای مجازی، تهدیدات سایبری یکی از چالش‌های عمده برای ایران در عصر جهانی شدن محسوب می‌شود. در حالی که ایران به‌عنوان یک کشور با ظرفیت‌های علمی و فنی در زمینه فناوری اطلاعات شناخته می‌شود، اما در برابر تهدیدات سایبری و جنگ‌های اطلاعاتی آسیب‌پذیر است.

• حملات سایبری به زیرساخت‌های حیاتی: حملات سایبری علیه زیرساخت‌های حساس ایران، مانند تأسیسات نفتی، هسته‌ای، و نظامی، از سوی بازیگران خارجی به‌ویژه در قالب جنگ‌های اطلاعاتی و اقتصادی، می‌تواند امنیت سیاسی کشور را به‌طور مستقیم تهدید کند. در همین راستا، ایران باید سرمایه‌گذاری زیادی در زمینه امنیت سایبری انجام دهد تا از آسیب‌های ناشی از حملات سایبری جلوگیری کند.

• استفاده از فضای مجازی برای تأثیرگذاری سیاسی: فضای مجازی به‌عنوان یک ابزار

قدرتمند برای نفوذ سیاسی در کشورهای مختلف به‌شمار می‌آید. در این زمینه، استفاده دشمنان ایران از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برای ایجاد نارضایتی‌های داخلی، تهدیداتی جدی برای امنیت سیاسی کشور ایجاد می‌کند. با توجه به نفوذ زیاد رسانه‌های غربی و سازمان‌های اطلاعاتی خارجی، تهدیدات مربوط به فضای مجازی باید به‌طور جدی در سیاست‌های امنیتی ایران مدنظر قرار گیرد.

۳- چالش‌های اقتصادی و تحریم‌ها:

اقتصاد ایران در دوران جهانی‌شدن تحت فشارهای زیادی قرار دارد، به‌ویژه تحریم‌های اقتصادی که از سوی کشورهای غربی به‌ویژه آمریکا علیه ایران اعمال شده است. این تحریم‌ها نه تنها اقتصاد کشور را تضعیف کرده، بلکه به‌طور غیرمستقیم به سیاست‌های امنیتی و ثبات سیاسی کشور آسیب وارد می‌کنند. برای مثال، فشار اقتصادی می‌تواند منجر به افزایش نارضایتی‌ها، فساد، و حتی اعتراضات مردمی شود که تهدیدی برای امنیت سیاسی به‌شمار می‌رود.

- تحریم‌های اقتصادی و وابستگی به نفت: ایران به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت و گاز در جهان، همواره تحت فشارهای اقتصادی و تحریم‌های بین‌المللی قرار دارد. تحریم‌ها به‌ویژه پس از انقلاب اسلامی، تأثیرات منفی زیادی بر اقتصاد ایران گذاشته و به‌طور مستقیم بر سیاست‌های امنیتی کشور تأثیر می‌گذارد. این تحریم‌ها منجر به کاهش منابع مالی، فقر و بیکاری گسترده، و در نتیجه افزایش نارضایتی‌های اجتماعی شده‌اند. افزایش فقر و مشکلات اقتصادی، می‌تواند تهدیداتی برای ثبات سیاسی و اجتماعی کشور ایجاد کند.

- تحولات اقتصادی جهانی و فشارهای خارجی: جهانی‌شدن به‌ویژه در عرصه اقتصادی، ایران را با چالش‌های جدیدی در عرصه تجارت بین‌المللی و روابط اقتصادی با کشورهای مختلف مواجه کرده است. بحران‌های جهانی اقتصادی، همچون بحران‌های مالی و تغییرات در قیمت نفت، ایران را در موقعیت دشواری قرار داده و توانمندی‌های اقتصادی کشور را کاهش داده است. این امر در بلندمدت به‌ویژه از منظر امنیت سیاسی، موجب کاهش قدرت اقتصادی و تضعیف اقتدار سیاسی حاکمیت می‌شود. به‌طور کلی سیاست‌های جهانی‌شدن در عصر و فرایند جهانی‌شدن، محدودیت‌های را برای واحد‌های سیاسی اعمال می‌کند.

۴- چالش‌های ناشی از جهانی‌شدن در عرصه سیاست داخلی:

- تأثیر رسانه‌ها و فضای مجازی: در دوران جهانی‌شدن، رسانه‌ها و فضای مجازی به‌عنوان ابزارهای جدیدی برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی به‌کار گرفته می‌شوند. ایران با توجه به نظام سیاسی خود که بر اساس ایدئولوژی انقلاب اسلامی بنا نهاده شده، در مواجهه با این رسانه‌ها با چالش‌هایی روبه‌رو است. گسترش شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های خارجی می‌تواند به تحریک نارضایتی‌های سیاسی و اجتماعی و تهدید امنیت سیاسی کشور منجر شود.
- تعامل با سازمان‌های بین‌المللی: جهانی‌شدن باعث افزایش ارتباط ایران با سازمان‌های بین‌المللی و نهادهای چندجانبه شده است. ایران باید در چارچوب سیاست خارجی خود، به گونه‌ای عمل کند که به منافع ملی‌اش آسیب نرسد و در عین حال با این نهادها تعامل سازنده داشته باشد. این موضوع در پیوند با مسائل حقوق بشر، توسعه اقتصادی، و تحریم‌ها اهمیت دارد.
- نفوذ ارزش‌های لیبرال دموکراسی: یکی از چالش‌های اساسی ایران در عصر جهانی‌شدن، نفوذ ارزش‌های لیبرال دموکراسی، حقوق بشر، و فردگرایی غربی است. این ارزش‌ها با سیستم جمهوری اسلامی ایران که بر اساس اصول اسلامی و انقلابی استوار است، تضاد دارند. جهانی‌شدن با تبلیغ این ارزش‌ها، می‌تواند منجر به فشارهای داخلی و خارجی برای تغییر در ساختارهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایران شود.

۵- چالش‌های خارجی مرتبط با مدیریت امنیت سیاسی

- رقابت‌های منطقه‌ای و تهدیدات ژئوپلیتیکی: در سطح بین‌المللی، جمهوری اسلامی ایران با رقابت‌های منطقه‌ای شدید مواجه است. بحران‌های خاورمیانه، از جمله جنگ‌های نیابتی، تعارضات مذهبی، و مناقشات مرزی، به‌طور مستقیم بر امنیت سیاسی ایران تأثیر می‌گذارند. این چالش‌ها از یک سو می‌تواند موقعیت ایران را تقویت کند (با حمایت از گروه‌های هم‌پیمان در منطقه)، اما از سوی دیگر، ممکن است موجب بروز بحران‌های امنیتی داخلی و خارجی گردد.
- نفوذ قدرت‌های بزرگ جهانی: عصر جهانی‌شدن با افزایش نفوذ قدرت‌های بزرگ جهانی مانند آمریکا، چین و روسیه همراه است. سیاست‌های این کشورها به‌ویژه در زمینه

تحریم‌ها، مداخلات نظامی، و فعالیت‌های اقتصادی، تأثیرات زیادی بر امنیت سیاسی ایران دارد. ایران به دلیل رویکردهای مستقلانه خود، با چالش‌های متعددی از سوی این قدرت‌ها روبه‌رو است، که شامل تحریم‌های اقتصادی، فشارهای دیپلماتیک و تهدیدات نظامی می‌شود.

- امنیت انرژی و دسترسی به منابع طبیعی: امنیت انرژی یکی از ابعاد حیاتی امنیت سیاسی ایران است. ایران با دارا بودن منابع غنی نفت و گاز، به‌ویژه در خلیج فارس، در مسیر جهانی‌شدن به‌عنوان یک بازیگر مهم در بازار جهانی انرژی قرار دارد. تهدیدات خارجی از سوی کشورهای غربی و تلاش‌های آنان برای محدود کردن دسترسی ایران به منابع انرژی می‌تواند بر ثبات داخلی و امنیت سیاسی ایران تأثیر منفی بگذارد.

۶- تهدیدات ژئوپلیتیکی و رقابت‌های منطقه‌ای:

ایران در قلب خاورمیانه قرار دارد و به‌واسطه موقعیت استراتژیک خود، همواره در معرض تهدیدات منطقه‌ای و بین‌المللی قرار داشته است. در عصر جهانی‌شدن، این تهدیدات پیچیده‌تر و عمیق‌تر شده‌اند. رقابت‌های ژئوپلیتیکی در خاورمیانه، به‌ویژه در موضوعاتی چون سوریه، عراق، یمن و لبنان، ایران را در معرض فشارهای بیشتری از سوی کشورهای رقیب قرار داده است.

- حضور قدرت‌های خارجی در منطقه: حضور نظامی آمریکا و سایر قدرت‌های بزرگ جهانی در منطقه، به‌ویژه در کشورهای همسایه ایران، تهدیداتی جدی برای امنیت ملی و سیاسی کشور ایجاد کرده است. ایران با مقابله با این تهدیدات، همواره در تلاش است تا ائتلاف‌های منطقه‌ای خود را تقویت کند و در عین حال تهدیدات مستقیم نظامی و اقتصادی را مهار نماید.

- جنگ‌های نیابتی و تهدیدات داخلی: یکی از راهکارهای ایران در مواجهه با تهدیدات خارجی، استفاده از سیاست‌های جنگ نیابتی در کشورهایمانند سوریه، لبنان، و یمن است. این استراتژی به‌طور غیرمستقیم به حفظ امنیت ایران کمک می‌کند، اما در عین حال این سیاست‌ها می‌توانند منجر به افزایش تنش‌های داخلی و نارضایتی‌های اجتماعی شوند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

جهانی‌شدن، به‌عنوان یک پدیده پیچیده و چندبعدی، تغییرات اساسی در نظم سیاسی،

اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جهان ایجاد کرده است. این پدیده، گرچه فرصت‌هایی برای توسعه و تعاملات بین‌المللی فراهم کرده است، اما برای کشورهای نظیر جمهوری اسلامی ایران که ساختار سیاسی‌شان مبتنی بر اصول ایدئولوژیک و ارزش‌های خاص است، چالش‌هایی جدی را به همراه داشته است. این تحقیق با تحلیل ابعاد مختلف جهانی‌شدن و تأثیر آن بر امنیت سیاسی ایران، یافته‌های قابل توجهی ارائه داده است که در ادامه به تفصیل بررسی می‌شود.

۱. چالش‌های داخلی امنیت سیاسی

یکی از مهم‌ترین پیامدهای جهانی‌شدن برای جمهوری اسلامی ایران، افزایش پیچیدگی‌های داخلی در حوزه امنیت سیاسی است. این چالش‌ها به چند محور اصلی تقسیم می‌شوند:

- بحران هویت و تغییرات اجتماعی: جهانی‌شدن با تضعیف مرزهای فرهنگی و گسترش فرهنگ‌های غربی، منجر به ایجاد بحران هویت به‌ویژه در نسل جوان شده است. این نسل، با دسترسی گسترده به اطلاعات و تأثیرپذیری از ارزش‌های مدرن، مطالباتی را مطرح می‌کند که در تضاد با اصول و ارزش‌های اسلامی-انقلابی است. این تضادها، شکاف میان نسل‌ها را افزایش داده و تهدیدی برای ثبات اجتماعی و امنیت سیاسی ایجاد کرده است.
- نارضایتی‌های اجتماعی و اقتصادی: ناکارآمدی‌های ساختاری در مدیریت اقتصادی، فساد اداری، و فشارهای اقتصادی ناشی از تحریم‌های بین‌المللی، نارضایتی‌های گسترده‌ای در میان اقشار مختلف جامعه ایجاد کرده است. این نارضایتی‌ها، که گاه به‌صورت اعتراضات اجتماعی نمود پیدا می‌کند، چالشی جدی برای انسجام ملی و مشروعیت سیاسی محسوب می‌شود.

۲. چالش‌های خارجی و فشارهای بین‌المللی

در عصر جهانی‌شدن، جمهوری اسلامی ایران با تهدیدات خارجی پیچیده‌ای مواجه است که به‌طور مستقیم بر امنیت سیاسی آن تأثیرگذار است:

- تحریم‌های اقتصادی: تحریم‌های اقتصادی اعمال شده از سوی قدرت‌های غربی، به‌ویژه آمریکا، منابع مالی دولت را محدود کرده و توان اقتصادی کشور را کاهش داده است. این تحریم‌ها به‌طور غیرمستقیم نارضایتی‌های اجتماعی و بحران‌های سیاسی را تشدید می‌کند.

- رقابت‌های منطقه‌ای: ایران در محیط ژئوپلیتیکی پیچیده‌ای قرار دارد که توسط قدرت‌های بزرگ جهانی و منطقه‌ای احاطه شده است. رقابت‌های منطقه‌ای، از جمله در سوریه، یمن و عراق، نه تنها منابع ملی را به تحلیل برده بلکه امنیت سیاسی کشور را نیز با چالش‌هایی مواجه کرده است.
- نفوذ فرهنگی و ایدئولوژیک: جهانی‌شدن با گسترش ارزش‌های لیبرال دموکراسی و حقوق بشر، فشارهایی را بر جمهوری اسلامی ایران وارد کرده است. این ارزش‌ها، که گاه به عنوان معیارهای بین‌المللی پذیرفته می‌شوند، با ساختار سیاسی و ایدئولوژیک ایران در تضاد هستند و موجب افزایش تنش‌های داخلی و خارجی می‌شوند.

۳. تهدیدات سایبری و فضای مجازی

یکی از ابعاد جدید جهانی‌شدن که امنیت سیاسی ایران را به طور جدی تهدید می‌کند، گسترش فضای سایبری و شبکه‌های اجتماعی است. این فضا ابزار قدرتمندی برای ایجاد نارضایتی‌های داخلی، انتشار اطلاعات نادرست و سازمان‌دهی اعتراضات شده است. از سوی دیگر، حملات سایبری به زیرساخت‌های حیاتی کشور، همچون تأسیسات انرژی و ارتباطات، نشان‌دهنده آسیب‌پذیری امنیتی ایران در این حوزه است.

۴. فرصت‌های پیش رو

با وجود چالش‌های ذکر شده، جهانی‌شدن فرصت‌هایی نیز برای تقویت امنیت سیاسی ایران فراهم کرده است:

- دیپلماسی چندجانبه: جهانی‌شدن امکان تعامل ایران با سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای هم‌پیمان را فراهم می‌کند. این تعاملات می‌تواند به کاهش فشارهای خارجی و بهبود جایگاه ایران در نظام بین‌المللی کمک کند.
 - توسعه فناوری‌های بومی: پیشرفت در فناوری‌های داخلی، به ویژه در حوزه سایبری، می‌تواند امنیت زیرساخت‌های حیاتی را تضمین کرده و آسیب‌پذیری‌ها را کاهش دهد.
- مطالعه حاضر نشان می‌دهد که مدیریت امنیت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران نیازمند رویکردی جامع و چندوجهی است که به طور همزمان به چالش‌های داخلی، فشارهای خارجی و تهدیدات فناوری پاسخ دهد. در این راستا، اقدامات زیر پیشنهاد می‌شود:
- تقویت انسجام ملی:

- افزایش شفافیت و پاسخگویی نهادهای حکومتی.
 - بازسازی اعتماد عمومی از طریق اصلاح ساختارهای اداری و مبارزه با فساد.
 - مقابله با تهدیدات سایبری:
 - سرمایه‌گذاری در توسعه فناوری‌های بومی و تقویت زیرساخت‌های امنیت سایبری.
 - تنظیم و اجرای قوانین جامع برای مدیریت فضای مجازی و کنترل تهدیدات سایبری.
 - اصلاحات اقتصادی:
 - کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی و توسعه صادرات غیرنفتی.
 - حمایت از نوآوری و کسب‌وکارهای داخلی برای تقویت اقتصاد ملی.
 - دیپلماسی فعال:
 - استفاده از دیپلماسی چندجانبه برای کاهش فشارهای بین‌المللی.
 - تقویت روابط با کشورهای هم‌پیمان و سازمان‌های منطقه‌ای.
- این رویکردها می‌توانند با ایجاد تعادل میان الزامات جهانی‌شدن و حفظ هویت و استقلال سیاسی ایران، امنیت سیاسی کشور را تقویت کنند. جهانی‌شدن اگرچه چالش‌های جدی برای جمهوری اسلامی ایران ایجاد کرده است، اما با مدیریت صحیح و استراتژی‌های مناسب می‌تواند به فرصتی برای تقویت ثبات و امنیت سیاسی تبدیل شود.

منابع

- بوزان، بری (۱۴۰۰). مردم، دولت‌ها و هراس، ترجمه محمدعلی قاسمی و همکاران. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- پیچان، علی و بشارتی، محمدرضا (۱۳۹۱). ترکیه، اتحادیه اروپا و امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران. دومین کنفرانس بین المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی، <https://civilica.com/doc/521910>
- حسینی، سیدمجتبی، عامری گلستانی، حمید؛ یوسفی، بهرام و اکبرزاده، فرهاد (۱۴۰۲). سکولاریسم به‌عنوان مهم‌ترین تهدید نرم علیه جمهوری اسلامی ایران در گفتمان سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای، پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ۱۳ (۴۸)، ۲۷-۴۳.
- رحیمی روشن، حمید (۱۴۰۳). الگوی مدیریت بحران در اندیشه و عمل آیت‌الله خامنه‌ای، تهران: پژوهشکده انقلاب اسلامی.
- روشن‌دل، جلیل (۱۳۷۴). امنیت ملی و نظام بین‌الملل، تهران: انتشارات سمت.
- زارعی، بهادر و ماندگار، علی (۱۳۹۲). گفتمان جهانی در اندیشه سیاسی اسلام و تأثیر آن بر رویکرد جمهوری اسلامی ایران، سیاست، ۴۳ (۳)، ۳-۲۱.
- سردارنیا، خلیل اله (۱۳۸۵). تأثیر جنگ نرم بر آسیب‌پذیری و تهدیدهای امنیت اقتصادی ایران (۱۳۶۳-۱۳۹۲)، پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ۶ (۲۰)، ۵۷-۷۵.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۷۹). جهانی‌شدن و سیاست داخلی ایران. تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک. سنجابی، علیرضا (۱۳۹۰). آثار نظام نوظهور جهانی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، مدیریت منابع انسانی، ۱ (۳ و ۴)، ۳۸-۵۱.
- شهریار منطقی فسایی، علی و جهانگیری، سعید (۱۴۰۰). واکاوی تهدیدات امنیت ملی داخلی و خارجی جمهوری اسلامی ایران و تأثیر آن بر سیاست‌گذاری عمومی، سیاست پژوهی، ۸ (۲۲)، ۱-۲۱.
- صالحی امیری، سیدرضا و عظیمی دولت‌آبادی، امیر (۱۳۸۷). جهانی‌شدن و سیاست فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشنامه امام خمینی و انقلاب اسلامی، ۱۰ (۴۱)، ۶۹-۹۴.
- قربانی، محمد (۱۴۰۳). جنبش‌های اجتماعی نوین: چارچوبی برای تحلیل ظرفیت‌های نهفته اعتراضی، پژوهشکده انقلاب اسلامی.
- کالینز، آلن (۱۴۰۰). مطالعات امنیتی معاصر، ترجمه علی صمودی، تهران: مؤسسه مطالعات معاصر.

کرمی، رضا و سائبی، حمید (۱۴۰۱). سیاست‌گذاری امنیتی، تهران: دانشگاه علوم و فناوری فارابی.

مصلح‌نژاد، علی (۱۴۰۲). سیاست‌گذاری راهبردی در نظر و عمل، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

موسوی، سید محمدرضا؛ حیدری، خدیجه؛ قنبری، علی (۱۳۹۲). تأثیر تهدیدات امنیتی تروریسم سایبری بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و راهکارهای مقابله با آن، مطالعات بین‌المللی پلیس، ۴(۱۴)، ۱۰۱-۱۱۷.

ناصرپور، حجت‌الله؛ حسین‌آبادی، محسن (۱۳۹۸). تأثیر قدرت ملی بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران، امنیت ملی، ۲(۸)، ۵۳-۷۲.

وحیدی، موسی‌الرضا (۱۳۸۹). فراتکنولوژی و تحول مفهوم قدرت در روابط بین‌الملل، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.